

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Lausunto

19.6.2024

Lainsäädäntöneuvos Anne Ihanus
Eversti Jyrki Ojala

Eduskunnan perustuslakivaliokunnalle

HE 66/2024 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi asevelvollisuuslain 32 ja 48 §:n muuttamisesta

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on pyytänyt sisäministeriöltä lausuntoa hallituksen esityksestä laiksi asevelvollisuuslain 32 ja 48 §:n muuttamisesta. Hallituksen esitys perustuu sisäministeriön rajavartio-osaston 31.1.2024 puolustusministeriölle tekemään esitykseen. Sisäministeriön rajavartio-osasto on osallistunut esityksen valmisteluun ja kannattaa ehdotettua sääntelyä.

Esityksen tavoitteena on mahdollistaa Suomen turvallisuusympäristössä ilmenevän välttämättömän tarpeen sitä edellyttäessä Rajavartiolaitoksen alaisuuteen sijoitettujen asevelvollisten määrääminen kertausharjoitukseen rajaturvallisuuden välttämättömäksi ylläpitämiseksi. Tarvittaessa määräys kertausharjoituksesta voitaisiin antaa tavanomaista kolmen kuukauden määräaikaa nopeammin.

Viimeaikaiset tapahtumat Suomen turvallisuusympäristössä ovat osoittaneet, että viranomaisten oikea-aikaisen ja riittävästi resursoitun toimintakyvyn turvaaminen on kansallisen turvallisuuden kannalta välttämätöntä. Ehdotettuja muutoksia on tarkasteltava yleisen turvallisuustilanteen ja erityisesti Venäjän Suomeen kohdistaman välineellistetyn maahantulon näkökulmista. Voimassa olevan asevelvollisuuslain kertausharjoitusperusteet eivät mahdollista Rajavartiolaitoksen valmiuden kohottamista reservin henkilöstömäärää hyödyntämällä rajaturvallisuuden vakavassakaan häiriötilanteessa, ellei häiriötilanteen aiheuttaja ole tunnistettavissa luonteeltaan sotilaalliseksi. Esityksessä mainittujen muiden käytettävissä olevien resurssien (Rajavartiolaitoksen evp-reservi, Rajavartiolaitoksen palveluksessa olevat varusmiehet ja vapaaehtoisessa asepalveluksessa olevat naiset, kansainvälinen apu ja Puolustusvoimien virka-apu) kokonaisvaikutus ei todennäköisesti olisi riittävä erittäin vaativassa ja laajassa tilanteessa.

Ehdotettu kertausharjoitusmenettely koskisi vain Rajavartiolaitoksen alaisuuteen sijoitettuja ja asianmukaisen koulutuksen saaneita reserviläisiä. Kuten esityksessä todetaan, rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi määrättävässä kertausharjoituksessa reserviin kuuluvia asevelvollisia voitaisiin käyttää rajavartiomiehen välittömässä ohjauksessa ja valvonnassa esimerkiksi partiointitehtävissä, vartiointi-, opastus- ja liikenteenohjaustehtävissä sekä erilaisissa tukitehtävissä.

Palveluksessa olevan asevelvollisen ja naisten vapaaehtoisesta asepalveluksesta annetussa laissa tarkoitettuun asepalvelukseen otetun toimivaltuuksista Rajavartiolaitoksen tukena on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella rajavartiolain (578/2005) 34 d §:ssä (PeVL 6/2018 vp). Esityksellä ei laajennettaisi näitä toimivaltuuksia. On myös huomattava, että edellä kuvatulla tavalla kaikissa reserviin kuuluvan asevelvollisen tehtävissä ei olisi kyse rajavartiolain 34 d §:ssä tarkoitettujen toimivaltuuksien käytöstä. Ehdotetut muutokset koskevat ainoastaan sitä

menettelyä, jolla rajajoukkoihin sijoitettu reserviin kuuluva asevelvollinen voidaan määrätä kertausharjoitukseen.

Rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi määrättävän kertausharjoituksen päätöksenteossa sovellettaisiin rajavartiolaitoksen hallinnosta annetun lain (577/2005) 7 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettua sotilaskäskyasioiden päätöksentekomenettelyä. Päätöksen rajaturvallisuuden ylläpitämiseksi määrättävästä kertausharjoituksesta tekisi siten tasavallan presidentti sisäministerin esittelystä valtioneuvoston ulkopuolella. Päätökset varmentaisi sisäministeri. Asiaa esiteltäessä pääministerillä ja Rajavartiolaitoksen päälliköllä olisi oikeus olla läsnä ja lausua käsityksensä siitä. Sisäministeriö pitää päätöksentekomenettelyä tarkoituksenmukaisena.

Ehdotetut muutokset kehittäisivät Suomen viranomaistoiminnan resilienssiä ja keinovalikoimaa esimerkiksi hybridivaikuttamista vastaan. Muutokset vahvistaisivat myös Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen nykyistä kattavaa ja syvää yhteistyötä.